

KENTSEL YAŞAM OLANAKLARININ YAŞLILARA UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN YAŞLI GÖRÜŞLERİ

Ömer Faruk CANTEKİN*

ÖZ

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmaya Ankara’da yaşayan rasgele belirlenen ve çalışmaya katılmayı kabul eden 303 yaşlı alınmıştır. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine cinsiyetin etkisi incelendiğinde “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” ($t = -2.28, p < 0.05$) ifadesinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. “Sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi” ($t = -2.27, p < 0.05$), “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması” ($t = -2.11, p < 0.05$) ve “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” ($t = -3.62, p < 0.01$) ifadelerinde medeni duruma göre anlamlı farklılık saptanmıştır. “Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme” ($F = 3.005, p < 0.05$) ve “gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi” ($F = 4.296, p < 0.01$) ifadelerinde okuryazar olmayan yaşlılar ile yükseköğretim mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu bulunmuştur. “Yeterince açık alan olması” ($F = 4.296, p < 0.01$) ifadesinde ise orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yükseköğretim mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu görülmektedir. “Evine yakın gidebileceği banka olması” ($F = 6.921, p < 0.01$), “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” ($F = 6.654, p < 0.01$) ve “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” ($F = 5.169, p < 0.01$) ifadelerinde aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu ve aylık ortalama gelir miktarı yükseldikçe kentte ulaşılabilirliğe ilişkin beklentilerin arttığı anlaşılmaktadır ($p < 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, kent, uygunluk, ulaşılabilirlik

PERCEPTIONS OF ELDERLY PEOPLE TOWARDS URBAN ACCESSIBILITY FOR THE ELDERLY

ABSTRACT

To investigate the opinions of elderly people about urban accessibility for the elderly, 303 elderly residents of Ankara, who were randomly selected and agreed to participate, were included in the study. When the effect of gender on the urban accessibility for the elderly was analyzed, the statement of “having the opportunity to meet people of his/her age group in convenient places” ($t = -2.28, p < 0.05$) was seen to differ according to gender. In the statements of “having easy access to health institutions” ($t = -2.27, p < 0.05$), “having easy access to buying services” ($t = -2.11, p < 0.05$), and “having easy urban transportation” ($t = -3.62, p < 0.01$), a significant difference was observed according to marital status. In the statements of “having access to recreational areas such as walking track” ($F = 3.005, p < 0.05$) and “being able to go somewhere on foot or by transportation” ($F = 4.296, p < 0.01$), a relationship was found between illiterate elderly people and college graduates. Also, in the statements of “having a nearby bank” ($F = 6.921, p < 0.01$), “having the opportunity to meet people of his/her age group in convenient places” ($F = 6.654, p < 0.01$), and “having easy urban transportation” ($F = 5.169, p < 0.01$), another relationship was observed between those with 1000 Turkish Liras and less monthly average income and those with 1501 Turkish Liras and more monthly average income. Thus, it is clear that as the monthly average income increases, expectations regarding urban accessibility also increase ($p < 0.05$).

Keywords: Elderly, urban, availability, accessibility

* Dr. Öğretim Üyesi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, cantekin@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Dünyada yaşlanan nüfusun sayıca fazlalaşması ile birlikte bu yaş grubunda insan onuruna yakışır bir yaşam sürme arayışı da atma eğiliminde olmuştur. Yaşın ilerlemesi fiziksel, sosyal, ekonomik, psikolojik, vb. pek çok değişikliği beraberinde getirmektedir. Bu değişiklikler de yaşlı bireylerin gündelik yaşamlarını sürdürme kabiliyetlerinin ve toplumsal rollerinin genç yaşlara göre farklılaşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, bireylerin buldukları mikro ve makro çevreleri bu değişimlere uyum gösteremediğinde, yaşlıların yaşamları zorlaşmakta, onları toplumda adeta “farklı”, “yalnız”, “başka” bireylere dönüştürebilmektedir (Aslan, 2015: 25).

Ömrün uzaması ve toplumlarda yaşlı nüfusun artışı; istenilen bir gelişme olmakla birlikte, toplumların bu gelişme karşısında hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfus piramidindeki değişim, gündemdeki güncelliğini korumakta ve her geçen gün önemini daha da arttırmaktadır. Bu nedenle toplumlar yaşlılığı yalnızca bireysel değil, toplumsal bir sorun olarak ele almalıdır. Yaşlı nüfus oranının son elli yılda artması ve gelecek yüzyılda da bu artışın devamlılığının öngörülmesi; toplumlarda yaşlı nüfusun yaşam kalitesinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaları önemli kılmıştır (Akın. Ve diğerleri, 2015: 140). Yaşam süresi ve kalitesi tartışılır iken; üç temel kavram: kalıtım, yaşam tarzı ve çevre koşulları dikkat çekmektedir. Bu kavramlar içerisinde çevresel koşullar; fiziksel, sosyal, biyolojik, mimari koşullar ve diğer tüm özellikler ile çevre kirliliği, sokaklarda yürüyememe ya da hastaneye ulaşmada zorluk çekmek gibi yaşanan çevre, yaşam süresini etkilemektedir. Yaşlanma sürecinde bireylerin; toplumsal yaşama aktif katılımı ve uyumu; sosyal ve yapısal çevrenin kendilerine sunduğu imkânlar ile bağıntılıdır. Yapılan çalışmalar; biyolojik olarak iyi durumda olan ve az sorun yaşayan yaşlı bireylerin; uygun olmayan sosyal yaşam ve çevre koşulları ile sağlıklarının olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur (Akın. ve diğerleri, 2015: 141-142). Yaşlılık, hangi disiplinde nasıl tanımlanırsa tanımlansın, hangi yaş gruplarını içine alırsa alsın, nerede ve nasıl yaşanırsa yaşansın yaşam alanının sınırlandığı bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan yetersizlikler yaşlıların günlük aktivitelerini, hareket alanlarını ve sosyal ilişkilerini olduğu kadar etkileşimde oldukları çevrenin boyutunu da çeşitli düzeylerde sınırlandırmaktadır (Tutal, 2015: 240).

Hem dünyada ve hem de ülkemizde yaşlı bireylerin büyük bir kısmının kentlerde yaşadığı bilinmektedir. Yaşlıların kentte topluma katılımındaki engelleri ortadan kaldırmak, aile ve toplum hayatındaki etkinliklerini arttırmak ve aktif yaşlılık yaşayabilmesini sağlamak için yaşadığı çevrede diğer deyişle kentte uygun ulaşılabilirliğe sahip olması gerekir. Kentte yaşlıya uygun ulaşılabilirlik yaşlı için; kent hizmetlerine ulaşma ile çevresi ve kullandığı araç-gereçlerde nitelik ve kolaylık ölçütleri ön plandadır. Bu aynı zamanda yaşlı dostu kent bileşenleri olarak dış mekânlar ve binalar, ulaşım, konut, sosyal katılım, toplumsal yaşama dâhil oma ve toplumun yaşlıya saygısı, vatandaşlık görevini yerine getirme ve işgücüne katılım, bilgi edinme ve iletişim ile toplu desteği ve sağlık hizmetlerini ifade etmektedir (Aslan, 2015: 25-26). Gündelik yaşama katılım koşulları arasında yer alan erişilebilirlik/ulaşılabilirlik özellikle yaşlılıkta katılım düzeyini fazlasıyla etkilemektedir. Geleneksel ulaşım politikalarının yerine ulaşımında insana yönelik uygulamaların en önemli girdisi olarak nitelendirilen erişilebilirlik, belki de bu yüzden yaşanabilir kentler için (kentsel) yaşam kalitesi açısından çağdaş ulaşım planlamasının temelini oluşturmaktadır. Bu yüzden insan haklarının ayırimcılığı da kapsayan ve onun kadar problemleri alanlarından biridir. Gündelik yaşama aktif katılımın ya da aktif yaşamın/aktif yaşlanmanın bir aracı olmanın yanında bağımsız yaşamanın ya da yaşlanmanın ve etkileşimde olunan yaşam alanlarına tam olarak katılabilmenin de temel koşuludur. Bu koşul, herkes için erişilebilirliği geçen yüzyılın son çeyreğinden itibaren uluslararası insan hakları yazınında gündemin vazgeçilmez temalarından biri haline getirmiştir (Tutal, 2015: 240-241).

Ülkemizde kentlerde yaşlıların kamusal alanlara erişebilirliği kolay değildir. TSE standartlarına uymayan kaldırım genişlikleri, engebeli yollar en çok bilinenlerdir. Diğer tarafta tekerlekli sandalye ile iki nokta arasında ilerlemek oldukça zordur. Toplu taşıma araçları yasalarla

belirlenen standartlara uymamakta, hareket kısıtlılığı olan yaşlıların otobüse dahi binmesini zorlaştırmaktadır. Yaşlılar gibi hareket kısıtlılığı olanlara yönelik kamusal alanlarda aranılan kolaylıklar, kamusal kullanımlarda özel otopark alanları, özel konut projeleri ve toplu taşımada kullanılacak önlemler birbirinden kopuk olarak kalmaktadır. Mevcut duruma bakıldığında yaşlı insanların en önemli sorunlarından birinin ulaşım olduğu ortaya çıkmaktadır. Yaşlanma Ulusal Eylem Planında benzer sorunlar belirlenip, ulaşım sorununa çözüm için eylemler belirtilmiştir. Buna göre yaşlılar için özel park yerleri, yaşlılar için uygun yaya yürüme yolları, yol genişliği, zemin yüzeyleri, durak yerleri yönlendirme ve ikaz işaretlerini kapsamaktadır (Erol, 2015: 95).

21.yüzyılı şekillendiren en önemli değişimlerden biri de yaşanan nüfustur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanan aktif yaşlanma birlikte veya hep birlikte hareket ederek, sağlığa önem gösterilen güvenlik ve katılımın yaşlı nüfus için sağlanabildiği bir süreci ifade eder. Aktif yaşlanmayı teşvik eden kentler de sağlık hizmetlerine ulaşımın kolay olduğu, yaşlı kimseler için hayat standartlarının arttırıldığı, yeşil alanların, yürüyüş yollarının, güvenli yol geçişlerinin olduğu, ulaşımın yaşlı kimseler için kolay erişilebilir olduğu güvenli bir çevrenin ve yaş dostlu yapıların olduğu kentleri temsil eder. Bunun yanı sıra yaşlı dostu kentlerde sosyal katılım da çok önemlidir. Kentin yaşlılar ile ilgili yapabilecekleri ise sosyal ağ bağlantılarını güçlendirip, çeşitli fırsatlar ile yaşlıların aktif katılımının sorumluluk duygusunun artırılıp, yalnızlık ve izole edilmişlik hisleriyle mücadele etmesidir. Bunun için güvenli yaya yollarının, yeterli trafik lambalarıyla uygun yürüyüş yollarının, yeşil alanların bol olduğu, güvenli bir çevre ile yaşlıların kamusal ve özel alana katılımlarının arttırılıp, yaşlıların bilgi ve birikimlerinden yararlanılabilecek aktif bir aktör haline getirilmelidir (Erol, 2015: 96).

Bu araştırma, kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin incelenmesi amacı ile planlanmıştır ve yürütülmüştür.

YÖNTEM

Araştırma, kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin incelenmesi amacı ile nicel araştırma deseninde planlanmıştır ve yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini Ankara'nın Gölbaşı (%32.7), Yenimahalle (%20.5), Altındağ (%14.9), Çankaya (%8.5), Keçiören (%5.9), Sincan (%5.9), Çubuk (%5.6), Elmadağ (%3.0) ve Kazan (%3.0) ilçelerinde yaşayan, rasgele belirlenen ve çalışmaya katılmayı kabul eden 303 yaşlı birey oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin elde edilmesinde anket formu kullanılmıştır. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili sorular konu ile ilgili kaynaklardan yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır (Akın, 2012; Aslan, 2015; Erol, 2015; Tatal, 2015). Araştırma, Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu tarafından etik açıdan bir sakınca bulunmadığına 2020-127 araştırma kod no ile karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Yaşlıların demografik özelliklerinin sayı ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşleri Likert tipi ifadelerle verilen yanıtlarla ölçülmüştür. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin değerlendirilmesinde cinsiyet durumunun ve medeni durumun etkisi t testi, eğitim durumunun ve aylık ortalama gelir miktarının etkisi ise varyans analizi (One-Way ANOVA) ile araştırılmıştır. Değişkenler arasındaki anlamlı farklılık 0.05 ya da 0.001 düzeyinde yorumlanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonuçlarının anlamlı çıktığı durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe Testi uygulanmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR**Yaşlılara İlişkin Demografik Özellikler**

Araştırma kapsamına alınan yaşlıların %44.6'sı 69 ve daha küçük, %27.7'si 70-75, geriye kalan %27.7'si ise 76 ve daha büyük yaşadadır. Yarıdan biraz fazlası (%52.8) erkek olan yaşlıların %47.2'si kadındır. Yaşlıların %22.8'i okuryazar olmayıp, 47.5'i okuryazar/ilkokul mezunu, %22.1'i orta dereceli okul ve %7.6'sı da yüksekokul mezunudur. Yarıdan biraz fazlası evli olan yaşlıların (%54.5), %45.5'i evli değildir. Evli yaşlıların %26.7'si 40 yıl ve daha kısa süreden beri evli iken, %43.6'sı 41-50 yıl ve %29.7'si 51 yıl ve daha uzun süreden beri evlidir. Yaşlıların büyük çoğunluğu (%94.7) çocuk sahibidir. Çocuk sahibi yaşlıların %39.4'ü 3 ve daha az sayıda, %37.6'sı 4-5 ve geriye kalan %23.0'ü 6 ve daha fazla sayıda çocuğa sahiptir. Sağlık sorunu bulunan yaşlılar çoğunluktadır (%76.9). Yaşlıların %16.8'i yalnız yaşamakta, %47.5'i eşi ile birlikte yaşamakta, %20.8'i oğlu/gelini ile birlikte yaşamakta, %7.6'sı kızı/damadı ile birlikte yaşamakta ve %7.3'ü bekâr çocukları ile birlikte yaşamaktadır. Yaşlıların %86.5'inin sosyal güvencesi bulunmaktadır. Aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve daha az olanlar %35.5, 1001- 1500 TL arasında olanlar %40.6, 1501 TL ve daha çok olanlar ise %23.9 oranındadır (Tablo 1).

Tablo 1. Yaşlılara ilişkin demografik özellikler

Değişkenler	Sayı	%	
Yaş	≤ 69	135	44.6
	70-75	84	27.7
	76 ≤	84	27.7
	TOPLAM	303	100.0
Çocuk Sayısı	≤ 3	113	39.4
	4 - 5	108	37.6
	6 ≤	66	23.0
	TOPLAM	287	100.0
Cinsiyet	Kadın	143	47.2
	Erkek	160	52.8
Sağlık sorunu olma durumu	Var	233	76.9
	Yok	70	23.1
Eğitim durumu	Okuryazar değil	69	22.8
	Okuryazar/İlkokul	144	47.5
	Orta dereceli okul	67	22.1
	Yüksekokul	23	7.6
Kiminle birlikte yaşadığı	Yalnız	51	16.8
	Eşi ile	144	47.5
	Oğlu/gelini ile	63	20.8
	Kızı/damadı ile	23	7.6
	Bekâr çocukları ile	22	7.3
Medeni durumu	Evli	165	54.5
	Evli değil	138	45.5
	TOPLAM	303	100.0
Sosyal güvencesi olma durumu	Var	262	86.5
	Yok	41	13.5
Evlilik süresi	TOPLAM	303	100.0
	≤ 40	44	26.7
	41-50	72	43.6
	51 ≤	49	29.7
Aylık ortalama gelir (TL)	TOPLAM	165	100.0
	≤ 1000	104	35.5

	1001-1500	119	40.6
	1501 ≤	70	23.9
	TOPLAM	293	100.0
Çocuk sahibi olma durumu	Var	287	94.7
	Yok	16	5.3
	TOPLAM	303	100.0

Yaşlanma ile birlikte sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlar, yaşlının sahip olduğu değerler, davranışlar, alışkanlıkları da değişmektedir. Bu değişimler çerçevesinde yaşanan çevrenin değişen ihtiyaçlara uygun olarak tasarlanması ve ya değiştirilmesi gerekmektedir. Yaşlanmayla kolay zarar görebilmeleri nedeniyle, yaşlılar bir konuta ve ya çevreye ve destek hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Bu sebep ile yaşlı için; çevresi ve kullandığı araç-gereçlerde nitelik ve kolaylık ölçütleri ön plandadır. Kentte yaşlılara uygun bu ölçütlere cevap verebilecek, yaşlının yaşamını kolaylaştırabilecek tasarımlar sunulmalıdır (Arpacı, 2005; Akın, 2012).

Kentte Yaşlılara Uygun Ulaşılabilirlik

Tablo 2’de görüldüğü gibi kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine cinsiyetin etkisi incelendiğinde “camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)” ($t = -2.21, p < 0.05$) ve “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” ($t = -2.28, p < 0.05$) ifadelerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ortalama puanlara bakıldığında ise kadın yaşlıların erkeklere göre daha yüksek ortalama puana sahip olduğu görülmektedir. Diğer deyişle kadın yaşlılar erkek yaşlılara göre kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliği daha çok dikkate almaktadır. Diğer ifadelerde cinsiyete göre anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 2. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine cinsiyetin etkisi

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik	Erkek	Kadın	t	p
	X±SD	X±SD		
Evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu olması	1.18±0.39	1.15±0.36	0.77	0.440
Sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi	1.16±0.37	1.13±0.34	0.86	0.387
Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi	1.23±0.42	1.27±0.44	-0.70	0.484
Kullandığı ilaçları kolay edinebilmesi	1.13±0.33	1.13±0.34	-0.21	0.828
Evde sağlık hizmeti alabilmesi	1.61±0.48	1.60±0.49	0.19	0.844
Evine yakın gidebileceği cami olması	1.13±0.33	1.13±0.34	-0.21	0.828
Camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)	1.15±0.36	1.25±0.43	-2.21	0.027*
Satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması	1.21±0.41	1.29±0.45	-1.49	0.136
Evine yakın gidebileceği banka olması	1.44±0.49	1.53±0.50	-1.64	0.100
Kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması	1.24±0.43	1.36±0.48	-2.28	0.023*
Evine yakın gidebileceği park olması	1.18±0.39	1.16±0.37	0.44	0.656
Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme	1.38±0.48	1.39±0.48	-0.18	0.854
Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması	1.63±0.48	1.67±0.47	-0.72	0.467
Yaya kaldırımlarının yüksekliğinden memnun olma	1.40±0.49	1.40±0.49	-0.09	0.921
Yaya kaldırımlarını düşmeye neden olmayacak şekilde güvenli bulma	1.49±0.50	1.52±0.50	-0.53	0.595
Yeterince açık alan olması	1.35±0.47	1.31±0.46	0.64	0.517
Kent içerisinde ulaşımın kolay olması	1.33±0.47	1.34±0.47	-0.22	0.825
Gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi	1.23±0.42	1.24±0.43	-0.12	0.883

Yaşlı insanlar için ayrı otobüs olması	1.61±0.48	1.65±0.47	-0.56	0.570
Toplu taşıma araçlarında yaşlının rahat edebileceği düzenlemelerin olması	1.39±0.49	1.44±0.49	-0.94	0.345

* p<0.05 Sd = 301 Erkek N=160 Kadın N=143

Yaşlı bireyin yaşadığı iç ve dış mekânın tasarlanması sırasında, bireyin değişen fiziksel özelliklerinin göz önünde bulundurulması, beklenen uyum sürecini arttırıcı olacaktır. İç mekânlar mutfak, oturma odası, yatak odası, banyo ve tuvaletler olarak sıralanırken; dış mekânlar parklar, yaya yolları, alışveriş merkezleri, merdivenler, rampalar ve hizmet alanları olarak sıralanmaktadır. Bu alanlarda yapılacak olan tasarımlarda, yaşlı bireyin antropometrik değerlerinin bilinmesi, yaşamlarını kolaylaştırıcı ve motive edici olacaktır (Doğan, 2009). Özellikle bu tasarımda kullanılacak olan yükseklik ölçülerinin dikkate alınması; yaşlı bireyin günlük yaşamında uzanma, eğilme ve oturma problemlerini azaltmada önemlidir. Böylece yaşlı bireyin çevresinin emniyetli, ulaşılabilir ve kullanışlı ve rahat olması sağlanacaktır (Akin. Ve diğerleri, 2015: 145).

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine medeni durumun etkisi incelendiğinde “sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi” (t= -2.27, p<0.05), “hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi” (t= -2.11, p<0.05), “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması” (t= -2.11, p<0.05), “satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi” (t= -2.85, p<0.01), “yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme” (t= -2.07, p<0.05), “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” (t= -3.62, p<0.01) ve “gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi” (t= -2.65, p<0.01) ifadelerinde evli olmayan yaşlıların evlilere göre daha yüksek ortalama puana sahip olduğu, medeni duruma göre evli ve evli olmayan yaşlılar arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Ortalama puanlara göre evli olmayan yaşlıların kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliği daha çok önemsedikleri düşünülebilir. Diğer ifadelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine medeni durumun etkisi

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik	Evli	Evli değil	t	p
	X±SD	X±SD		
Evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu olması	1.14±0.35	1.20±0.40	-1.32	0.188
Sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi	1.10±0.31	1.20±0.40	-2.27	0.023*
Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi	1.20±0.40	1.31±0.46	-2.11	0.036*
Kullandığı ilaçları kolay edinebilmesi	1.10±0.31	1.16±0.37	-1.45	0.145
Evde sağlık hizmeti alabilmesi	1.64±0.47	1.55±0.49	-1.60	0.109
Evine yakın gidebileceği cami olması	1.13±0.34	1.13±0.33	0.22	0.821
Camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)	1.21±0.41	1.18±0.39	0.63	0.524
Satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması	1.20±0.40	1.31±0.46	-2.11	0.036*
Satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi	1.27±0.44	1.42±0.49	-2.85	0.005**
Evine yakın gidebileceği banka olması	1.48±0.50	1.49±0.50	-0.13	0.891
Evine yakın gidebileceği park olması	1.16±0.37	1.18±0.39	-0.42	0.673
Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme	1.33±0.47	1.44±0.49	-2.07	0.039*
Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması	1.60±0.49	1.70±0.45	-1.76	0.079
Yaya kaldırımlarının genişliğinden memnun olma	1.30±0.46	1.38±0.48	-1.48	0.139
Yaya kaldırımlarının yüksekliğinden memnun olma	1.36±0.48	1.44±0.49	-1.27	0.202
Yaya kaldırımlarını düşmeye neden olmayacak şekilde güvenli bulma	1.50±0.50	1.51±0.50	-0.19	0.843
Yeterince açık alan olması	1.29±0.45	1.38±0.48	-1.71	0.087
Kent içerisinde ulaşımın kolay olması	1.25±0.43	1.44±0.49	-3.62	0.000**

Gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi	1.18±0.38	1.31±0.46	-2.65	0.008**
Yaşlı insanlar için ayrı otobüs olması	1.65±0.47	1.60±0.48	0.82	0.411
Toplu taşıma araçlarında yaşlının rahat edebileceği düzenlemelerin olması	1.41±0.47	1.42±0.49	-0.27	0.787

**p<0.01

*p<0.05

Sd = 301

Evli N=165

Evli değil N=138

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine eğitim durumunun etkisi incelendiğinde “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması” (F=5.969, p<0.01) ifadesinde hem okuryazar olmayan ve okuryazar/ilkokul mezunu yaşlılar, hem de okuryazar olmayan ve yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre eğitim düzeyi yükseldikçe kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin önem kazandığı söylenebilir (Tablo 4).

“Evine yakın gidebileceği banka olması” (F=9.389, p<0.01) ifadesinde okuryazar olmayan ile orta dereceli okul mezunu yaşlılar, okuryazar olmayan ile yüksekokul mezunu yaşlılar ve orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu görülmektedir. “Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme” (F=3.005, p<0.05) ve “gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi” (F=4.296, p<0.01) ifadelerinde ise okuryazar olmayan yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu saptanmıştır. “Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması” (F=5.001, p<0.01) ifadesinde okuryazar olmayan yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar, okuryazar/ilkokul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar ve orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. “Yeterince açık alan olması” (F=4.296, p<0.01) ifadesinde ise orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine eğitim durumunun etkisi

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	P	Scheffe
Evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu olması	0.189	0.063	0.438	0.726	
Sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi	0.612	0.204	1.588	0.192	
Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi	0.398	0.133	0.696	0.555	
Kullandığı ilaçları kolay edinebilmesi	0.258	0.086	0.730	0.535	
Evde sağlık hizmeti alabilmesi	1.535	0.512	2.163	0.092	
Evine yakın gidebileceği cami olması	0.257	0.086	0.728	0.536	
Camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)	0.916	0.305	1.886	0.132	
Satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması	3.245	1.082	5.969	0.001**	1-2, 1-4
Satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi	1.636	0.545	2.446	0.064	
Evine yakın gidebileceği banka olması	6.518	2.173	9.389	0.000**	1-3, 1-4, 2-4
Kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması	1.689	0.563	2.717	0.045*	
Evine yakın gidebileceği park olması	0.142	0.047	0.320	0.811	
Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme	2.102	0.701	3.005	0.031*	1-4
Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması	3.293	1.098	5.001	0.002**	1-4, 2-4, 3-4

Yaya kaldırımlarının genişliğinden memnun olma	0.672	0.224	0.994	0.396	
Yaya kaldırımlarının yüksekliğinden memnun olma	1.431	0.477	1.996	0.115	
Yaya kaldırımlarını düşmeye neden olmayacak şekilde güvenli bulma	0.445	0.148	0.588	0.623	
Yeterince açık alan olması	2.408	0.803	3.697	0.012*	3-4
Kent içerisinde ulaşımın kolay olması	0.870	0.290	1.286	0.279	
Gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi	2.290	.763	4.296	0.005**	1-4
Yaşlı insanlar için ayrı otobüs olması	0.173	0.058	0.246	0.864	
Toplu taşıma araçlarında yaşlının rahat edebileceği düzenlemelerin olması	0.286	0.095	0.388	0.762	
**p<0.01	*p<0.05	Sd = 3	1: Okuryazar değil	2: Okuryazar/İlkokul	
3: Orta dereceli okul	4:Yüksek okul				

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine aylık ortalama gelir miktarının etkisi incelendiğinde “evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu olması” (F=3.150, p<0.05), “sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi” (F=3.200, p<0.05), “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması” (F=3.945, p<0.05), “evine yakın gidebileceği banka olması” (F=6.921, p<0.01), “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” (F=6.654, p<0.01) ve “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” (F=5.169, p<0.01) ifadelerinde aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu ve aylık ortalama gelir miktarı yükseldikçe kentte ulaşılabilirliğe ilişkin beklentilerin arttığı anlaşılmaktadır (p<0.05). “Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi” (F=9.342, p<0.01) ifadesinde hem aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1001-1500 TL arasında olanlar, hem de 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu görülmektedir. “Satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi” (F=6.736, p<0.01) ifadesinde ise hem aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar, hem de 1001-1500 TL arasında olanlar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer ifadelerde ilişki saptanmamıştır (Tablo 5).

Yaya yolları ve bisiklet yolları toplum sağlığına katkıda bulunan, obezitenin engellenmesinde bireyi harekete teşvik eden faydalı olan işlevsel uygulamalardır. Bu alanların, yürümek için alet kullanmak zorunda olan yaşlı bireylere de uygun planlanması ve tasarlanmasına özen gösterilmelidir. Farklı, yaratıcı, pratik çözümler denenmeli, kentsel alanları canlı, neşeli, bireyi katılımcı olmaya teşvik eden uygulamalar, etkinlikler ve şenlikler organize edilmelidir. Yaratıcı, pratik ve ekonomik uygulamalarla, geçici olarak ya da belirli günlerde; sokak, meydan, pazaryeri yeşil alanlara, “sosyal arenalar” haline dönüştürülerek; yaşlı, engelli ve tüm bireyleri açık ve yeşil alanlara gitmeye teşvik edecektir. Yurtdışında sıklıkla yapılan “hareketli park (mobilpark)”, “park günü (parking day)” gibi uygulamaları, hafta sonları belirli mekânları (sokak, pazar yeri vb.) yeşil toplanma alanlarına dönüştürerek, bireyleri bir araya getiren başarılı ucuz ve pratik küçük park yaklaşımı örnekleridir. Pazarlar toplumdaki yaşlı bireylerin ucuz, taze ve güvenli gıda alışverişlerini yaptıkları önemli alanlardır. Özellikle yerleşim birimlerinde erişilebilir, düzenli, küçük ölçekli de olsa pazar alanları açık olmadıkları diğer günlerde şenlik, festival, toplantı vb. amaçlara hizmet eden çok fonksiyonlu sosyalleşme olanağı veren açık alanlar şeklinde portatif yeşil alanlar uygulamaları ile tasarlanabilir (Uslu ve Güneş, 2017).

Tablo 5. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin aylık ortalama gelir miktarının etkisi

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p	Scheffe
Evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu	0.853	0.427	3.150	0.044*	1-3

olması					
Sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi	0.777	0.388	3.200	0.042*	1-3
Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi	3.348	1.674	9.342	0.000**	1-2, 1-3
Kullandığı ilaçları kolay edinebilmesi	0.477	0.239	2.123	0.121	
Evde sağlık hizmeti alabilmesi	1.144	.0572	2.422	0.090	
Evine yakın gidebileceği cami olması	0.167	0.084	0.722	0.487	
Camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)	0.067	0.033	0.211	0.810	
Satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması	1.465	0.733	3.945	0.020*	1-3
Satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi	2.895	1.448	6.736	0.001**	1-3, 2-3
Evine yakın gidebileceği banka olması	3.331	1.665	6.921	0.001**	1-3
Kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması	2.648	1.324	6.654	0.001**	1-3
Evine yakın gidebileceği park olması	0.615	0.307	2.115	0.123	
Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme	0.388	0.194	0.820	0.442	
Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması	1.171	0.586	2.577	0.078	
Yaya kaldırımlarının genişliğinden memnun olma	0.636	0.318	1.414	0.245	
Yaya kaldırımlarının yüksekliğinden memnun olma	0.316	0.158	0.652	0.522	
Yeterince açık alan olması	0.052	0.026	0.114	0.892	
Kent içerisinde ulaşımın kolay olması	2.268	1.134	5.169	0.006**	1-3
Gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi	0.900	0.450	2.518	0.082	
Yaşlı insanlar için ayrı otobüs olması	0.110	0.055	0.237	0.789	
Toplu taşıma araçlarında yaşlının rahat edebileceği düzenlemelerin olması	0.185	0.093	0.377	0.687	

**p<0.01 *p<0.05 Sd = 2 1: 1000 TL ve daha az 2: 1001-1500 TL 3: 1501 TL ve daha çok

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireyin çevreye uyum sağlayabilme yeteneğinin azaldığı bir dönemi ifade eden yaşlılık. nerede ve nasıl yaşanırsa yaşansın bedensel ya da mekânsal yetersizlikler nedeniyle yaşlı için yaşam alanının sınırlarını değiştirmektedir. Yaşlılık sürecinde organizmada meydana gelen kayıplar önlenemese de yaşlının gündelik yaşama katılabilmesi için yaşlılıkta meydana gelen yetersizliklerle mücadele etmesi zorunludur. Buna karşın yaşam koşullarında sağlanan iyileşmeler ile başta yaşam çevresi olmak üzere kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik ve yaşlıların gündelik yaşama katılmalarını kolaylaştıran mekânsal düzenlemeler yaşlının yetilerini üst düzeyde kullanmasını sağlayarak kaliteli bir yaşam sürdürebilmesine olanak sağlar. Bu nedenle, yaşam çevresine yönelik mekânsal düzenlemeler yaşlının kullanım kapasitesini ve sınırlarını dikkate almak zorundadır (Tutal, 2015). Bu bağlamda, yaşlılara sunulan kent hizmetlerinden yaşlıların yararlanması yanı sıra ulaşılabilirlikte yaşlıya uygunlukta yaşlı görüşlerinin belirlenmesi önemlidir. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerinin incelenmesi amacı ile planlanan ve yürütülen araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; araştırma kapsamına alınan yaşlıların yarısından biraz fazlası erkek yaşlı, okuryazar/ilkokul mezunu yaşlılar çoğunlukta ve evli, çocuk sahibi, sağlık sorununa sahiptir. Yaşlılardan yalnız yaşayanlar bulunmakta, yaklaşık olarak 1/3'ünün aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve daha az miktardadır. Okuryazar olmayan yaşlılar bulunmakla birlikte yaklaşık olarak yarısı okuryazar/ilkokul mezunudur.

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine cinsiyetin etkisi incelendiğinde “camide yaşlılara uygun düzenlemelerin bulunması (oturmada zorluk çeken yaşlılar için tabure bulundurulması vb.)” ve “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” ifadelerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği, kadın yaşlıların erkeklere göre kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliği daha çok dikkate aldığı anlaşılmaktadır. Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine medeni durumun etkisi incelendiğinde ise “sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi”, “hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi”, “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması”, “satın almak istediği şeylerin eve ulaştırılabilmesi”, “yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme”, “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” ve “gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi” ifadelerinde evli olmayan yaşlıların evlilere göre daha yüksek ortalama puana sahip olduğu, medeni duruma göre evli ve evli olmayan yaşlılar arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Evli olmayan yaşlıların kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliği daha çok önemsedikleri düşünülebilir.

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine eğitim durumunun etkisi incelendiğinde “evine yakın gidebileceği banka olması” ifadesinde okuryazar olmayan ile orta dereceli okul mezunu yaşlılar, okuryazar olmayan ile yüksekokul mezunu yaşlılar ve orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu görülmektedir. “Yürüyüş yapma vb. spor alanlarına ulaşabilme” ve “gün içerisinde yürüyerek ya da bir araca binerek istediği yere gidebilmesi” ifadelerinde ise okuryazar olmayan yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar ilişki olduğu saptanmıştır. “Spor alanlarında yaşlılara uygun özel bölümlerin olması” ifadesinde okuryazar olmayan yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar, okuryazar/ilkokul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar ve orta dereceli okul mezunu yaşlılar ile yüksekokul mezunu yaşlılar arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirliğe ilişkin yaşlı görüşlerine aylık ortalama gelir miktarının etkisi incelendiğinde “evine yakın gidebileceği sağlık kuruluşu olması”, “sağlık kuruluşuna rahat ulaşabilmesi”, “satın alma hizmetlerine ulaşmada kolaylıkların bulunması”, “evine yakın gidebileceği banka olması”, “kendi yaş grubundaki insanlarla uygun mekânlarda buluşma imkânı olması” ve “kent içerisinde ulaşımın kolay olması” ifadelerinde aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu ve aylık ortalama gelir miktarı yükseldikçe kentte ulaşılabilirliğe ilişkin beklentilerin arttığı anlaşılmaktadır. “Hastane ve doktor randevusunu kolay alabilmesi” ifadesinde hem aylık ortalama gelir miktarı 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1001-1500 TL arasında olanlar, hem de 1000 TL ve da az olan yaşlılar ile 1501 TL ve daha çok olanlar arasında ilişki olduğu görülmektedir.

Dünya nüfusu ve yaşlı nüfus giderek artmakta, yaşı ne olursa olsun daha fazla insan yüksek yaşam standardı istemektedir. Yüksek yaşam standardı beklentisi ile kentlerin nüfusu arttıkça ekonomik, sosyal ve çevresel refah giderek azalmaktadır. Kentlerde yaşlıların yaşamını etkileyen pek çok unsur yer almaktadır. bunlar arasında en önemlisi ulaşılabilirliktir. Kentlerde yaşam alanlarının genişlemesi, nüfusun ve ekonomik hareketliliğin artması bireylerin ulaşma ihtiyacını daha da önemli hale getirmektedir. Yaşanabilir toplum ve sürdürülebilir yerinde yaşlanma için kentsel ulaşım, konut arzı. Toplumsal, yaşam düzenlemeleri ve kentin diğerlerini (yaşlı, engelli, çocuk, hamile) de kapsayan ergonomik tasarımının sağlanması gereklidir (Kalınkara ve Arpacı, 2015).

Erişilebilirliğin sağlanması, izleme ve sürekliliği, standartlara uygunluğun her aşamada sağlanması ve denetlenmesi ile mümkündür. İmar planlarında kat yüksekliklerinin yanı sıra yaşlı ve engelli tüm bireylerin bağımsız, güvenli ve konforlu bir çevrede bireysel gereksinimlerinin (alışveriş, sağlık, yürüme vb.) ve uygun servislerin kurgulanması gereklidir. Kamusal alanlarda çeşme, yeterli sayıda ve uygun standartlarda tuvaletlerin, gölgeli oturma ve

yürüme mekânlarının olması şarttır. Yerleşim alanlarında yerel küçük işletmelerin varlığı, kent planlamada ekonomi politikalarında öncelik almalıdır. Küçük mahalle işletmeleri (berber, kuaför, kasap, bakkal, çay bahçeleri gibi alanlar) toplumdaki tüm bireylerin, özellikle yaşlı bireylerin, sosyal iletişim içinde oldukları sosyalleşme mekânları olarak değerlendirilmelidir. Ortak Tasarım Rehberleri (standart) hazırlanmalı ve bu standartlar tüm kentte aynı olmalıdır. Her bir yerel yönetimin ideolojisi ne olursa olsun kentin tamamında aynı standartlarda kentsel tasarım uygulanmalıdır. Yaşlı birey, kentin tüm noktalarında aynı servis ve hizmetlere erişebilmelidir. Örneğin; yaşlı birey kentin neresine giderse gitsin kentsel donatıların yolun ne tarafında olduğunu bilmelidir. Yol ağaçları standartlara uygun olarak, donatılar ise engel olmayacak bir biçimde tüm kente aynı normlarla yerleştirilmelidir (Uslu ve Güneş, 2017).

Birçok kentimiz yaşlılar ve kent sakinleri için yürüme, bisiklet kullanma ve toplu taşıma uygun olarak tasarlanmamıştır. Sokakların güvenli yürüme için çok geniş, trafikten arındırılmış olması veya kaldırımların alışveriş merkezlerine/dükkanlara yürüme ve geçişi engelleyecek biçimde düzenlenmiş olması önemlidir. “Komple sokaklar” fikri planlama, tasarım, yapım, ulaşım proje ve işletim sistemlerini yaş ve yeteneğine bakılmaksızın sürücü, bisikletli, yaya ve transit geçiş ihtiyacını karşılayacak biçimde düzenlemedir. Bugün pek çok gelişmiş ülkede ve eyalette “komple sokaklar” fikri yaşama geçirilmiştir. Komple sokaklar fikri giderek daha fazla kabul görmekte, pek çok ülke ve yerleşim yeri bu konuda yeni önlemler almaktadır. Güvenli, erişilebilir ve canlı ortamların gelişmesini teşvik eden yaşanabilir toplum projeleri, yaşlıların yaşam kalitesini artırma yönünde çaba göstermekte; arazi kullanımı, konut, ulaşım vb. pek çok konuyu ele almaktadır. Böylece yaşlıların uzun süre konutlarında ve mahallelerinde yaşamlarını sürdürmeleri sağlanarak, erken kurumsallaşmaları engellenebilir (Kalınkara, 2015: 301). Kentte yaşlılara uygun ulaşılabilirlik için kent düzenlemeleri ile ilgili konularda yaşlıların görüşleri dikkate alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akın, G. (2012). *Ergonomi*, Ankara: Tiydem Yayıncılık.
- Akın, G., Özgün Başbüyük, G., & Sönmez, G. (2015). *Geroantropoloji'de antropometrik yaklaşım*, Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa. Ss.139-149.
- Arpacı, F. (2005). *Farklı boyutlarıyla yaşlılık*. Ankara: Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları.
- Aslan, D. (2015). *Yaşlı dostu kentler*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa. Ss.25-29.
- Doğan, A. (2009). Yaşlı ve ergonomi, *Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi*, 55: Özel 2, 95-99.
- Erol, C. (2015). *Refah devletlerinin yaşlanan kentlerine sosyal ve mekânsal yeni çözüm arayışları, İsviçre örneği*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa. Ss.88-99.
- Kalınkara, V. (2015). *Yaşanabilir toplumlar ve sürdürülebilir yerinde yaşlanma*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa. Ss.294-303.
- Kalınkara, V., & Arpacı, F. (2015). *Yerinde yaşlanma. V. Kalınkara (ed.). Yaşlılık: Disiplinler arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler II*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tutal, O. (2015). *Yaşlılık ve evrensel tasarım*. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, 26-27 Kasım 2015. Bursa. Ss.237-24.
- Uslu, A.O., & Güneş, M. (2017). Engelsiz kentler-“Herkes için erişilebilir kentler”, *Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırma Dergisi*, 1 (2), 30-36.

EXTENDED ABSTRACT

With the increase in the aging population around the world, an upward tendency for this age group is seen in the search for living a life that is compatible with human dignity. Increasing age brings along several changes such as physical, social, economic, psychological change, etc.

These changes lead to a differentiation in elderly people's ability in pursuing their daily lives and their social roles as opposed to younger ages. Thus, if their micro and macro environments are not adapted to these changes, their lives become harder and they turn into "different", "lonely", and "other" individuals of the society. The majority of elderly people are known to reside in the urban both in Turkey and around the world. Urban accessibility is needed in order to eliminate the barriers to their participation to the society, to increase their activities in family and social life, and to offer them an active elderliness. In this study conducted to investigate elderly people's opinions on urban accessibility, randomly selected 303 elderly residents of Gölbaşı, Yenimahalle, Altındağ, Çankaya, Keçiören, Sincan, Çubuk, Elmadağ, and Kazan districts of Ankara voluntarily participated. Data were collected through a questionnaire form. Numeric and percentage values of participants' demographic information were presented. Elderly people's opinions on urban accessibility were assessed according to the responses given to the Likert-type statements. In the assessment, the effects of gender and marital status were investigated with t-test and the effect of average monthly income was investigated with variance analysis (One-Way ANOVA). Of the participating elderly people, 44.6% were 69 years and younger, 27.7% aged between 70 and 75, and the remaining 27.7% aged 76 and older. Among the elderly participants, a little more than the half (52.8%) were male, 47.5 % were literate/primary school graduate, 54.5% were married, and 94.7% had children. 16.8% of the elderly lived alone and 47.5% lived with their spouses. Those with a monthly average income of 1000 Turkish Liras and less were 35.5%, those with a monthly average income of 1001- 1500 Turkish Liras were 40.6%, and those with a monthly average income of 1501 Turkish Liras and more were 23.9%. A meaningful difference was observed when the effect of gender on urban accessibility was analyzed in the statements of "having convenient settings for elderly in mosques (having stools for those having difficulty in sitting, etc.)" ($t = -2.21, p < 0.05$), and "having the opportunity to meet people of his/her age group in convenient places" ($t = -2.28, p < 0.05$). Also, a meaningful difference was observed according to marital status in the statements of "having easy access to health institutions" ($t = -2.27, p < 0.05$), "making an appointment for hospitals and doctors easily" ($t = -2.11, p < 0.05$), "having easy access to buying services" ($t = -2.11, p < 0.05$), "delivery of the things they want to buy" ($t = -2.85, p < 0.01$), "having access to recreational areas such as walking tracks" ($F = 3.005, p < 0.05$), "having easy urban transportation" ($t = -3.62, p < 0.01$), and "being able to go somewhere on foot or by transportation" ($t = -2.65, p < 0.01$). When the effect of educational status on urban accessibility for elderly was examined, a relationship was found both between illiterate elderly people and literate/primary school graduate elderly people, and illiterate and college graduate elderly people. When the effect of monthly average income on urban accessibility for elderly was examined, a relationship was observed between those with 1000 Turkish Liras and less monthly average income and those with 1501 Turkish Liras and more monthly average income in the statements of "having nearby health institutions" ($F = 3.150, p < 0.05$), "having easy access to health institutions" ($F = 3.200, p < 0.05$), "having easy access to buying services" ($F = 3.945, p < 0.05$), "having a nearby bank" ($F = 6.921, p < 0.01$), "having the opportunity to meet people of his/her age group in convenient places" ($F = 6.654, p < 0.01$), and "having easy urban transportation" ($F = 5.169, p < 0.01$). In the statement of "making an appointment for hospitals and doctors easily" ($F = 9.342, p < 0.01$), a relationship was seen both between those with a monthly average income of 1000 Turkish Liras and less and those with a monthly average income of 1001-1500 Turkish Liras, and those with a monthly average income of 1000 Turkish Liras and less and those with 1501 Turkish Liras and more. Many cities of Turkey were not planned according to elderly people and other urban residents in terms of walking tracks, cycling paths and public transportation. Opinions of elderly people about urban accessibility for elderly should be taken into consideration for urban arrangements.